

ТЕШЊАРСКЕ ГЛАСОНОШЕ

ГОДИНА XIV

19. АВГУСТ 2000.

БРОЈ 25

ОПЕТ ТЕ ТЕШЊАРСКЕ!

Сећања су смишљена ради заборављања. Онда су измишљени компјутери, да смене људску памет, која је кратког века. И све би, можда, остало за неку будућу ваљевску историју, да је неко негде отворио фајл под истоименим именом. Али, није! Није се имало, није се знало или ником није било стало, враг би га знао. Зато нам сад време прави проблеме. Не време у метеоролошком смислу, мада је и таквих незгода било, него памћење које свако користи како му годи. Ко се још, после 14 година, сећа да је прве „ТЕШЊАРСКЕ ГЛАСОНОШЕ“ уређивао књижевник Славен Радовановић са екипом талентованих гимназиста, а на гештетнеру штампао Мићко Милинковић. Уредник је лично, око поноћи, доносио вруће примерке код „Два јелена“, где је био тешњарски студио Радио Ваљева. У Тешњару није било довољно столица, па смо углавном седели на тек намештеним ивичњацима. Заборављен је већ, и зазидан, најлепши плац за фестивал, на месту бараке друге здравствене

станице, где је сваки спектакл био лако изводив, а тешко да се неко сећа свих сеоба тешњарске позорнице. Упркос свему, или можда баш зато, Вечери су се примале и програмски тићиле. Можда свему томе баш и није ту право место, али кад другог нема – нека буде! Неки новитети свакако поправљају расположење, па чак и здравствени билтен. Прво су се прикључили пчелари, па онда гљивари, сада и стручњаци за лековито биље. Лепу слику при крају већ шести пут начиниће туристичка агенција „Национал“ славом своје годишњице, а са нестрпљењем се чека парада старих аутомобила и мотоцикала, који из Суботице, Новог Сада и Београда, стижу у Ваљево да поспеше оснивање овдашњег клуба љубитеља отмених љубимаца. И тако ће опет протећи тих девет другачијих вечери. Ако треба и нека порука, могла би да гласи једноставно: **ИЗАЋИТЕ ДА СЕ НАЂЕТЕ!**

Б. Лукић

ВАЉЕВО ЈЕ УВЕК БИЛО СРЦЕ И ДУША СРБИЈЕ

Реч Драгана Коларевића, ђесника и главног и одговорног уредника Културно-забавног програма РТС-а, на ошварању Тешњарских вечери

Нема области живота у којој Ваљевци, захваљујући знању и бистром уму, бистром и чистом као вода Граца, не заузимају видно место - од науке па до музике и спорта. То је традиција од Ненадовића, Милована Глишића, војводе Мишића, Десанке Максимовић, да не набрајам много јер ћу неког сигурно изоставити и осрамотити се пред њима и пред вама.

Увек када је Србији и српском народу било тешко, Ваљевци су ступали на историјску сцену.

Никад у Србији није било лако. Често се морао бранити голи живот, родна грудa и слобода. Ваљевци су ту увек били први, то јест, најбољи - пример за углед. Ваљевски дух је неуништив и човека овог краја уздиже изнад невоља.

Ваљево је увек било срце и душа Србије. Да није тако, не би га варвари прошле године тако крвнички бомбардовали.

И опет се као Феникс рађамо из пепела - духовно јачи. У обнови земље Ваљевски крај је међу првима у Србији и Југославији. И добро је што нам Србија и Југославија сада помажу више него икад.

Сви знамо да развој не значи само развој материјалних добара. Слобода и независност бране се и свеколиким културним стваралаштвом.

Само у слободној и независној земљи можемо развијати културу и уметност. Без опште слободе нема ни слободе стваралаштва. Култура и уметност су оно што уједињује народ. Уједињени народ сила је несаломива - било где се земља тресе или бомбе падају с неба.

Град који је јединствен у свету по томе што има споменик песништву мора имати културу достојну тог обележја.

Тешњар је један од симбола за који су Ваљевци емотивно везани. Он се уреже и у свет путника-намерника. Са жељом да Тешњарске вечери и даље буду на понос Ваљеву и Ваљевцима, проглашавам отвореним Тешњарске вечери.

МИРИС ВОЈВОЂАНСКИХ ПОЉА И СВЕЖИНА ПРЕЛЕПОГ ДУНАВА

Реч др Живорада Смиљанића, председника Скупштине општине Апатин и председника Скупштине Војводине, на ошварању изложбе „Ликовна панорама Апатина“.

„Даме и господо, драги пријатељи, љубитељи ове уметности, ја вас у име Скупштине општине Апатин данас поздрављам. Имам посебно задовољство што отварам изложбу наших пет сјајних сликара. Они су вам данас хтели да представе град Апатин и да вам донесу мирис војвођанских поља и свежину прелепог Дунава.

Овде ћете све то видети у једном амбијенту, изузетно лепом. Мени је драго што се данас налазим у Ваљеву и све вас поздрављам у име грађана општине Апатин.“

Др Живорад Смиљанић, градоначелник Апатина и председник Скупштине Војводине, отворио је и изложбу фотографија о флори и фауни Апатина и околине, чији је аутор изванредни природњак и стваралац Јован Лакатош. О овом изузетном аутору и његовом фотографском делу надахнутом природом др Смиљанић је у Галерији „34“ синоћ рекао:

– Изузетно ми је драго што овде отварам изложбу свог школског друга и друга из улице – Лакија, који је, ето, лутао по свету, сликао ове прелепе слике и донео да вам их покаже. Иначе, Лакатош не само да је фотограф, он је орнитолог

изузетно значајан и познат. Прошле године, управо пред бомбардовање наше земље, ми смо обезбедили спонзоре да Лакатош иде са екипом Југословена на Хималаје. Био је две године на Килиманџару и освојио тај врх, без обзира што је већ у годинама, али је у изванредној кондицији. Отварајући и ову изложбу, топло вам препоручујем Лакатошове фотографије и пројекције његових слајдова о флори и фауни света.

ЛУЧКИ ГРАД

Општина Апатин простире се на северозападу простране плодне бачке равнице на површини од 333 км², са пет насељених места: Апатин, привредни, политички и културни центар општине, Сонта, Пригревица, Купушина и Свилојево, са око 33.000 становника различитог националног састава.

Захваљујући веома повољном географском положају, Апатин као насеље појављује се у историји веома рано. У писаним документима помиње се први пут 1011. године као насеље између главне матице Дунава и мочваре Ракове воде (појас данашње Кучке). Тадашње насеље Арањош и острво Обад мађарски краљ Стеван I поконио је самостану опатица, по коме је Апатин добио име. Оно је, додуше у разним документима имало неколико варијанти, али су му Словени коначно дали данашње име.

У средњем веку Апатин је био једно од већих насеља, а у XIV и XV веку имао је око 2.000 становника и захваљујући брзом економском развоју, он постаје, познато трговиште и административно-политичко седиште свог ужег залеђа.

Као град српског деспота Стефана Лазаревића, Апатин се спомине и у документима из 1417. године. У дугогодишњој историји у Апатину су се смењивали разни освајачи: Мађари, Турци, Аустријанци, да би касније, по завршетку I и II светског рата дошле колонизације. Више пута град је зидан и разаран, али је увек одолевао и стихији и освајачима.

Године 1944. у завршним операцијама за ослобођење Војводине, успоставља се прва веза између представника НОП-а и групе напредних грађана Апатина. Тих дана изабран је први НОО, формирана партизанска чета, прва омладинска група и актив СКОЈ-а. То су биле прве организације НОП-а у овом граду који је пружао снажан отпор непријатељу и који је коначно ослобођен 24. октобра 1944. године. У новембру месецу, када је почела велика битка код Батине, Апатин је претворен у ратну базу у којој је боравило 77.000 војника Црвене армије и у коме се налазила прихватна војна болница. У знак сећања на дане борбе за ослобођење града, у Апатину је подигнут споменик палим родољубима и палим борцима Црвене Армије, а на Дому културе је откривена спомен-плоча са именима 407 палих бораца НОР-а. Ту близу њих, на вечној стражи су и бисте четири народна хероја. Све те промене оставиле су дубоке трагове и разумљиво је што Апатин у себи носи видан печат своје бурне прошлости и храбрости.

Апатин, лучки град, одувек је био веома привлачна тачка на великој „плавој магистрици“. Поред повољног географског положаја, било је и других фактора који су у прошлости условљавали економски успон града. Још у XVIII веку Апатин постаје један од јачих занатских центара земље.

Са двадесетак предузећа и више занатских

радионица, Апатин постаје индустријски центар. Поред развијене бродоградње, речног саобраћаја, риболова, металне, текстилне, дрвне индустрије, развијају се и друге делатности.

Паралелно са индустријом, пољопривреда представља водећу грану. Основни фактор развоја јесте плодно земљиште бачке равнице, али и све интензивнија пољопривредна производња. Поред житарица, изражена је производња поврћа и чајева од лековитог биља.

Апатин, као и сва друга насељена места у општини, има развијен и богат културни и уметнички живот. Задовољавање културних потреба одвија се путем Културно-просветне заједнице Апатин, културно-уметничких друштава и Народне библиотеке са књижним фондом од око 63 хиљаде књига.

„Глас комуне“ и Радио Апатин труде се да информишу грађане општине о свим важнијим догађајима, о раду Скупштине и њених органа, као и других организација, о пословању, успесима и проблемима предузећа и о свим осталим питањима живота и рада грађана.

Развој школства у Апатину има дуг историјски пут. Прва основна школа основана је 1750. године. Сва насељена места имају основне школе, као и предшколске установе. У Апатину постоји основна музичка школа, као и три школе средњег образовања (гимназија и две стручне школе).

У овим тешким временима посебно је изражена делатност социјалне и дечије заштите, а главни носилац свих активности је Центар за социјални рад и Црвени крст.

Висок ниво здравствене заштите у Апатину значајно доприноси здравственом стању грађана. Поред Дома здравља формиране су и

специјалистичке службе и амбуланте са апотекама у сеоским насељима. Посебно треба споменути по много чему јединствену и чувену лековиту бању „Јунаковић“ као један од најмодернијих и најопремљенијих рехабилитационо-рекреационих центара не само у Војводини, него и у целој нашој земљи.

Интензиван и садржајан рад у спорту остварује се у свим насељеним општинама посебно када је реч о фудбалу, рукомету, одбојци, куглању, кајаку и другим дисциплинама. Поред дуге традиције спортски клубови остварили су и значајне резултате на републичком и савезном нивоу.

Иако се у почетку комунална изградња није увек одвијала истом брзином и обимом, ипак је град добио модеран изглед. Препоручена главна улица, са својим зеленим површинама и светлима, заиста је понос града. Међутим, предстоје још многи послови: завршетак регионалног водовода, фекалне канализације, изградња слободне зоне и Родно-транспортног центра, као и међународног пристаништа на обали Дунава, и много што другог, а што ће све знатно допринети економском развоју општине Апатин.

Подунавски градић Апатин далеко је познат по ванредним лепотама својих обала. На широком појасу Дунава природа је створила јединствен резерват праве речне прашуме. Око реке нижу се безбројна острва, заливи, бели пешчани спрудови, канали и безбројни рукавци богати разноврсном речном рибом и мноштвом птица мочварица. По усамљеним местима, пропланцима лутају читави стада јелена, срна, кошута и друге дивљачи какве сада мало где има. Овде је рај за ловце и риболовце током целе године, а нарочито у првој недељи јула када се одржава традиционална туристичка манифестација „Апатинске рибарске вечери“. Тада је град пуц туриста жељних лова и риболова.

ГРАДСКО КУД „ДУНАВ“

ГКУД „ДУНАВ“ је формирано пре 5 година после вишегодишњег аматерског рада и на иницијативу фолклорног ентузијасте, сада председника „Дунава“ Милана Бурсаћа.

Више од 150 активних чланова овог Друштва ради у фолклорној, драмској и рецитаторској секцији, а у друштву је активна мушка и женска певачка група, солисти и оркестар.

Поред игара и песама из свих крајева Југославије Група за неговане традиције проучава и ишту песму, игру и обичаје Лике, али и осталих области.

Сви наши чланови истичу да поред успостављања мостова са културном традицијом, градимо мостове љубави и пријатељства које ништа и нико не може да уништи. Један такав мост успостављен је однедавно и са Ваљевом на велико задовољство свих чланова „Дунава“ из Апатина.

ОАЗА У ТЕШКИМ ГОДИНАМА

Сваки град који држи до себе има током летњих месеци неку манифестацију или фестивал на отвореном: Врњачка Бања, Аранђеловац, Херцег Нови, Ниш, Зрењанин... Ваљево већ 14 година има Тешњарске вечери.

Није тешко нама, обичном свету у невољи, да волимо ову манифестацију. То је прилика, коју ми здушно користимо, да се лепим поводом као што је уметност, игра и забава, избавимо из прегрејаних станова, од рутинских кућних и комшијских разговора и навика.

У те дане мушкарци се мало утегну изнутра, лепе девојке се лепо дотерају, мајке које се такође лепо дотерају узму децу за руку и ето нас на осветљеној реци. Понеко наравно своју усамљеност утопи и ублажи у шаренилу и гужви на летњој позорници на десној обали Колубаре, на белом мермерном мосту, на Тргу кнегиње Љубице.

Током ових тешких година у којима смо добро осиромашили и у којима смо такође изгубили осећај за међусобну солидарност било је и код нас места и прилика где се говорило оштро и прејакно где су људи дискреди-

товали једни друге и где се код политичких и других противника тражило и истицало само оно најлошије. Обичан човек тешко је у таквим приликама могао наћи поуздан ослонац.

Тешњарске вечери биле су фина, угодна оаза кроз све ове године свог постојања. Људи су се ту сусретали с благонаклоношћу једни према другима. Поздрављали су се уз осмех, распитивали се за здравље, прилике, чланове породице. Ту су се понекад виђали и познаници који живе на различитим странама, а ето нашли су се не случајно у време тешњарских вечери у Ваљеву. Оно што су гледали на сцени људе је наводило да макар тада буду осетљиви, обзирнији и пажљивији према ближњима. Јер, како је неко паметан поодавно написао јесте важна лепота филма на платну, али је важнија она лепота која се са платна пренела у свест и осећајност људи и коју ће они макар кратко време носити у себи. Таквих је момената на Тешњарским вечерима било почесто.

Иако у својим крајњим амбицијама Тешњарске вечери не-

мају програме с високим уметничким дометима, већ је преваходни циљ да што више грађана сиђе на осветљену реку, где им се уз уметност нуди и забава било би неправедно не сетити се прошлогодишњег песничког наступа Матије Бећковића коме по дубокој усхићености слушалаца и јасно исказаној наклоности према песнику није било равног макар у последњих 15-ак година у овом граду. Или рок-концерт групе „Галија“ па пре тога када су свирали „Бајага и инструктори“ па „Забрањено пушење“ итд итд... Или заслужено обележавање годишњица ансамбла „АБВ-6“ и Драгице Несторовић, да набројимо оно што нам дође у првом присећању. Или да није било Тешњарских вечери не бисмо знали да се за разлику од Ваљева у Лесковцу пише тако патетична и неживотна проза. Не бисмо знали такође колико деца и њихови родитељи имају маште и умећа у маскирању малишана у Индијанце, принцезе, вештице, мускетаре, тореадоре...

Због свега тога оно мало социолога и нешто више новинара у овом граду не треба да се

брусе на Тешњарске вечери. Има сијасет разлога за њихову критичност изван ове безазлености и забаве.

Нешто о приликама у којима се одржавају овогодишње Тешњарске вечери. Налазимо се на нешто више од месец дана од још једних избора. Имаћемо с једне стране подсећање на одбрану земље, на њену успешну обнову властитим средствима, да је само досадашњи пут слободарски и достојан пут народа...

С друге стране биће подсећање о великој изолацији земље, о сиромаштву великог дела грађана, о помањкању перспективе ако се буде ишло досадашњим путем. Али то неће бити казивано одмерено и коректно према другој страни, како говоре наша искуства. Биће ту свакаких речи, израза и квалификација.

Ми не знамо у којој ће се мери предизборна атмосфера одразити у званичним говорима на Тешњарским вечерима, у разговорима за кафанским столовима. Било би добро да се не одрази. Нека Тешњарске вечери и даље буду оаза.

М. Стојкановић

ЛЕТЊА ОКУПЉАЊА У ДВОРИШТИМА

У својим раним годинама „Тешњарски гласоноша“ је уредно објављивао репортаже о тешњарским двориштима, о њиховој лепоти, о брижности њихових домаћина чак и за неговање дворишне калдрме (да из ње не чигља трава), о заједничком животу више породица, капијицима кроз које се лако и брзо стизало до суседа, мимо чаршије. До данас се мало које тако лепо и пространо двориште у Тешњу очувало, попут Вујићевог, Кораћевог, Ковачевића хана...

За узврат, откривају нам се, најзад, у пуној лепоти коју до сада нисмо на прави начин ни препознавали ни користили, на срећу још неретка пространа дворишта с друге стране реке, у грађански урбанизованом Ваљеву. То су она дворишта каква не мањају још само у Војводини. Њима, њиховој пространости од шора до шора, град дугује можда највише захвалности за обиље зеленила у свом засенку, кроз које још некако дише.

Ваљевска библиотека прва је

пре 14 лета домислила да таква, чак и простором скромна дворишта, могу да буду лепа и инспиративна за књижевна, па и друга културна догађања. Летња догађања у библиотечком дворишту свих ових година одржала су, па и догланцала свој сјај и углед, по правилу, једног од најзначајнијих програма у ваљевској култури. Овог лета били су ту сусрети са приповедачима и романсијерима – **Јанком Левнајићем, проф. др Николом Милошевићем, Вером Колаковић, Драганом Орловићем и Војнином Марковићем.** Приповедање о ваљевском роману и његовим романсијерима наставиће се на Тргу кнегиње Љубице на Тешњарским вечерима.

Недостижно по својој пространости, лепоти, осмишљено и зналачки уређеном простору, је двориште „Гласа цркве“. Ово двориште је природан продужетак прелепог здања ове издавачко-медијске куће Шабачко-ваљевске епархије, дело архитекте **Предрага Пеђе Ристића.** У њему

је телу и души пространо, све одише духовним складом, миром и хармонијом која посетиоце тамношњих летњих трибина готово опипљиво поистовећује са правим или претпостављеним доживљајем Хиландара.

Управо овогодишњем јубилеју – 2000 година хришћанства – посвећена је трибина у дворишту „Гласа цркве“ на којој су пред не мање од хиљаду Ваљеваца, уз остале, беседили **др Владета Јеротић, проф. др Драган Недељковић, песник Матија Бећковић.** Потоњи је претпрошлог четвртка, одржан Први сабор беседништва свештеника Шабачко-ваљевске епархије.

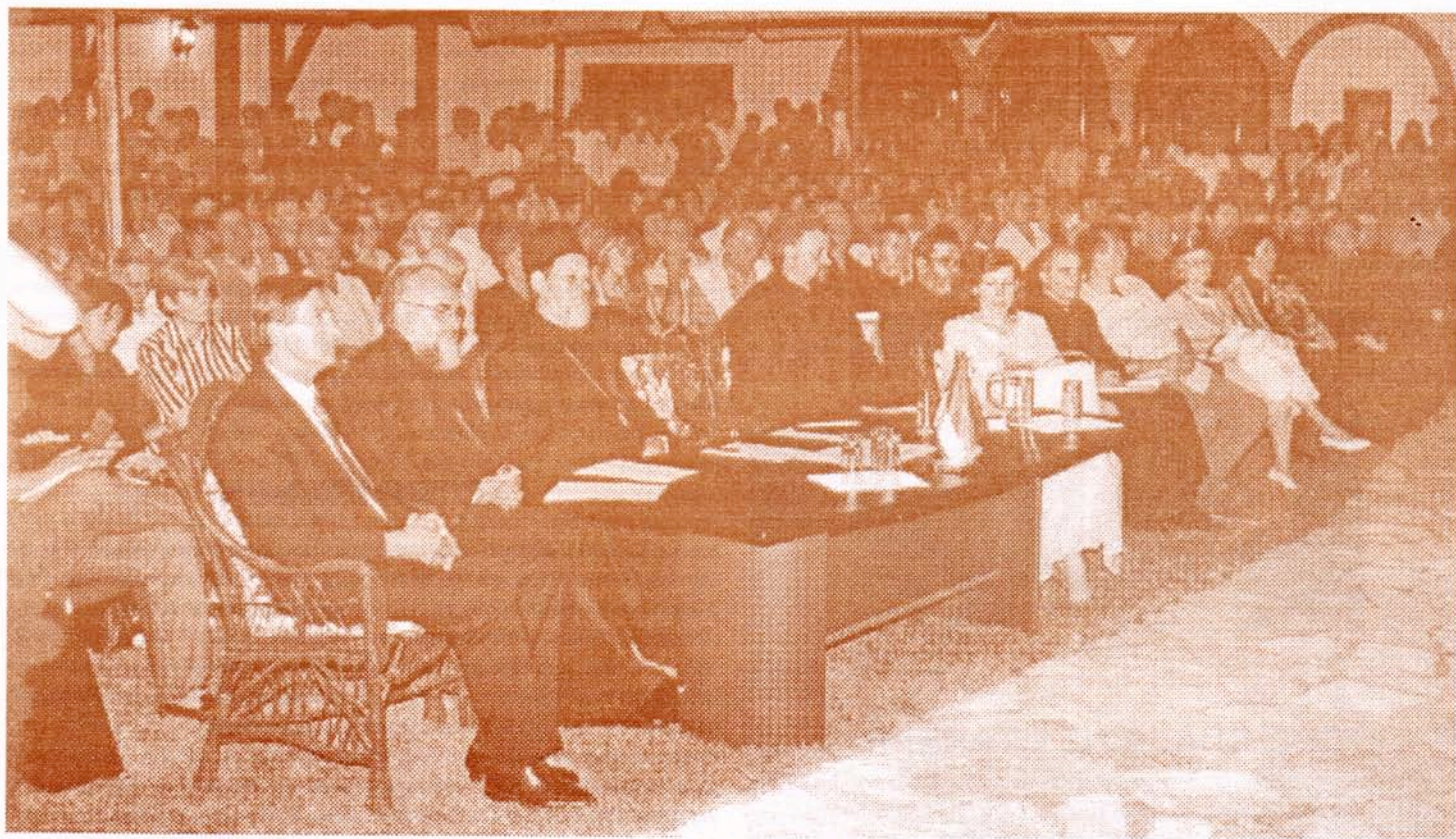
Своје лепо двориште овог лета је Ваљевцима за осмишљена дружења и разговоре понудио и отворени клуб „Хоризонти“. Најпре је академик **Никола Милошевић** био са својом књигом „Има ли историја смисла“, потом су млади, школовани музичари разменили своје погледе на будућност

музичког живота у граду и колико би у томе они могли итекако придонети а много је отворених питања остало без правих одговора на трибини „Муке по новинарима“...

Неколико догађаја памти се и из дворишта Николајевића у Улици Вука Караџића, док је у њему до скоро била издавачка кућа „Колубара“ (претходно и Агенција „Ваљевац“). Памтиће се отуда највише Пуликино ваљевско вече, иако је сликар, сценограф, архитекта **Слободан Јевтић Пулика** тада био чак у Шамалијеру, а и у међувремену у свој родни град није долазио. Из тог дворишта памти се гас-трономска вештина **Жељка Јежа** (купус) и драматурга **Бранка Лукића**, уметничког директора Тешњарских вечери (пасуљ и специјалитети домаћег посечења).

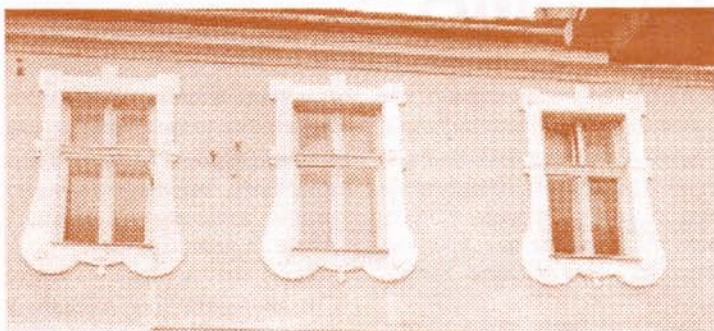
Биће, верујемо, ускоро отворена и нека друга и другачија ваљевска дворишта, као склоништа од нагомиланих невоља и тескобе, као најлепше враћање себи и својим ближњима.

Љ. К.

Двориште „Гласа Цркве“

КУЋЕ...

КАРАЈАНКОВИЋА

Радомир Тебић купио је једну од најлепших трговачких кућа у Кнез Милошевој од последњих потомака Ћире и Загорке угледне трговачке породице Карајанковић која и данас као и кад је зидана почетком века носи број 19. Уз дозвољену доградњу високог поткровља нови власник има намеру да поштује услове заштитара, да се сачува предња фасада. Данима пролазници ове живе улице прате мајсторки рад зидара Душка Николића из Сандаља и Животе Младеновића из Ваљева на обнављању лепих, барелефних украса око прозора. Старим дуплим прозорима живот је вратио стрпљивошћу мајстора који цени рад претходника, столар – тишљер Илија Јовић са радионицом код Пиваре. Са нестрпљењем се очекује из његове радионице дрвена резбарена капија. А и излози, у приземљу, стићи ће на ред да се замене аутентичним.

ЈУСУФ

Породица Јусуф, Зорица и Намик решили су да сачувају аутентичним предњу фасаду породичне зграде у Поп Лукиној број 27. Доградњу и надзиђивање старе куће, вешто је уз тај услов испројектовала Нина Петронијевић. Јусуфи кажу, јесте да је скупле али је теже било измолити мајсторе да се старо поштује. Ту им је на руку ишао Зоран Павловић Мидин, наследник вештине свог оца угледног зидара.

ДУЊИЋА

Јесте стара али јесте и нова кућа породице Дуњић у Хајдук Вељковој 34. Послушали су Љубицу Дражич, архитекту и показали како се од ниске породичне куће може добити пространи дом а да предња фасада сачува изглед типичне, скромне градске ваљевске породичне куће.

ДВЕ СПАШЕНЕ СТАРИНЕ

Два здања из два последња века спасена су захваљујући средствима Фонда за обнову и развој Колубаре. У Тешњару, стара бондручара која најављује Бирчанинову улицу, са натписом испод

стрехе да је ту била воскарска радња Животе Васиљевића, добила је нови кров и зидани ошак. Остало морају садашњи власници да учине. Да стара кућа не пропадне мајсторски се трудила екипа Јована Мијатовића Босанца, тесара и зидара по највећој јануарској киши и кијамету. Друго репрезентативно здање је у Трговачкој, Улици Кнеза Милоша. Највишу кућу у улици, на броју 45, од урушавања целог спрата и залеђа, спасило је мајсторство екипе коју је ангажовала кућа КЕЈ. Учинило се немогуће. И за ово здање које краси нажалост тек у детаљима сачуван балкон, очекује се напор власника да му врате првобитни изглед у сарадњи са стручњацима Завода за заштиту споменика културе.

НОВИ ИЗГЛЕД ДОМА ВОЈСКЕ

Једно од последњих велелепних здања почетком века у Ваљеву је Дом Војске или Официрски дом како се првобитно звао. Подизан је од 28. до 30. године, на мобу. Од прилога официра, војника, грађана, добровољним акцијама. Најзаслужнији – сведоче тадашње новине и хроничари – да се ово здање подигне је генерал Белић из угледне породице који је у то време био командант Гарнизона у Ваљеву. Једини податак о аутору пројекта је да је то био Вељко Милошевић, војно лице највероватније. Након реновирања овог здања, 70. године, реконструкција која је у току је најрадикалнија. Десно крило ће добити међуспрат, лево, у ком је сала биће рестаурирана а спољашњи изглед онакав каквим га знамо, памтимо и волимо. Средства обезбеђује Дирекција за обнову Колубаре, општине Округа, друштвене фирме, предузеће Вујић....Радови треба да се окончају до јесени ове године.

ХОТЕЛ МАЉЕН

Хотел МАЉЕН поново привлачи посетиоце Дивчибара једном од најлепших тераса и ресторана овог туристичког центра. Годинама је велика дворана, са 250 места, била запуштена занемарена а тераса неодржавана и затворена. Враћен им је изглед из 1948 године како га је пројектовао Момчило Белобрк, угледни српски архитекта коме је ово можда и последње сачувано јавно здање. Са реконструисаним и модернизованим собама, хотел Маљен, први на Дивчибарама поново репрезентативно делује. Занимљиво је да је депанданс из 1973. г. по пројекту Владе Симовића, вешто уклопљен у изглед Белобрковог здања. И њему треба освежење чему се искрено надамо.

ИСКУШАВАЊЕ ПУТА

О шри ђесничке збирке Душана Видаковића

Пише: Илија БАКИЋ

Песничка авантура Душана Видаковића (Ваљево, 1969) започела је и доследно се креће у световима поетских форми старог Јапана – хаику и танка поезије – које су одавно превазишле локалне оквире. Наравно, преузимање неког облика из друге културе не подразумева пуко подражавање образаца и тема, него и надградњу. У Видаковићевом случају то значи да је испоштована строга 5+7+5 (7+7) форма, односно да је инсистирано и на филозофском (зен) склопу емотивних и преносних значења, али се „радило“ и на уношењу локалног колорита у стихове, што представља више него занимљив и захтеван експеримент.

Дебитантско остварење овог аутора, збирка „Брином воза“, управо се развија у грађењу и спајању дуалитета јапанско-традиционалног и домаће модерног сензибилитета. У складу са основном поставком хаикуа да, у једном приказу,

спаја микро и макро светове, трага за величанственошћу малог и наслућује грандиозност великог, песник се креће кроз теме природе, основних елемената (вода, ветрови, небо, годишња доба), детињства, љубави. Груписањем по пет хаику песама постигнута је унутрашња динамика сегмената, самосвојни покрет, промене: оне очите (у природи) и суптилније (у емотивном лику). У развој класичних тема Видаковић постепено уноси новине, да би од циклуса „Антихаику“ уронио у локалне колорите откривајући низове вињета о менталитету људи и феноменима природе. Кроз ове песме израња свет до сада описиван етноепским маниром, а који сада, оштрим потезима, бива разобличен до сржи. Од узаврелих мириса у локалном аутобусу Ваљево–Ставе, разбарушеног Илинског вашара, Ваљева у ноћи, до Серјоже (Јесењина) и ждрепца у прашњавом прозору воза, сусрећемо се са минималистичким антрополошким студијама и трактатом о путовању железницом. У дубљим слојевима, ова књига се открива и као похвала кретању, физичком и духовном, које је синоним егзистенције.

„Књига о Ходу“ наставак је Видаковићевог истраживања путовања кроз крајолике и расположења и посвећена је „Ружи лутања“ Миросла-

ва Мандића, пројекту који је отелотворење симбиозе телесно-духовне авантуре кретања. Призорима друмова, мора, река и шлепера, до предграђа и градова, придодати су крокији раздраганости, сете, носталгије, уз понеки подрумливи стих. Тако се успоставља интерактивна веза између виђеног и доживљеног, односно оно што путник види одређено је његовим емоцијама. Стога не постоји једнообразност у стиховима, већ они само прате унутрашњу логику пута. Песник је, у најбољој традицији хаикуа, минималним бројем речи, без расплињавања и празнословља, заокружио самосвојну целину која је основ ширим фасцинацијама лепотом и запитаношћу над тајнама трајања.

Трећа књига поезије Душана Видаковића, „Екстрасистола“, уједно је и прва колекција танки једног српског аутора. Имајући у виду њихову, формом захтевану, сведеност, ове песме нуде широк хоризонт поетских слика чија дубина и разноврсност интонација показују да задатост облика није само ограничавајући фактор, него и изазов, јер намеће филигрански поступак грађења стиха. Видаковић се зналачки и лако креће кроз одабрану аскетску форму, користећи је да исцрта мапу свог путовања пределима географије и емоција сједињених у призоре стања духа/душе. Свака танка један је исечак са тога пута. Песник помно бележи тренутке среће, сумње, разочарења, збуњености, конфронтација са околином и самим собом, ироније и самоироније. Сви се ти одломци слажу у вишесмислену целину, у тродимензионални снимак коме путовање додаје и четврту димензију – време које са собом носи уобличавање назнака у дефинитивне облике. Видаковић помиње и шумадијску сиесту, свој стари аутомобил, музику и књиге које су део његовог искуства, да би у централном циклусу „Унутрашње море“, на обалама (не)стварног Медитерана, у мирису соли, ветровима и вину, мрежама, конобама и пучини, додао једну нову стварност, разфрустрирајућу безвременост и смиреност коју њена спознаја носи. Овде налазимо танке које имају парњаке у различитим циклусима, које су варирање једног мотива. Неретко је последњи стих онеобичавајући кључ, наклоњен апсурду, или духовита одгонетка. Видаковић не бежи ни од гомилања носталгије и емоција које су близу патетике; но, иронијски помак не дозвољава да се у њу и

Аутор овог приказа, књижевник и критичар Илија Бакић (Вршац, 1960) покрећу је и уредник културних вришачких часописа „Кошава“ и „Патлазонија“. Објављено му је седам књига, од којих су најпознатије: роман „Пренајални живот“ (1997) и збирка поезије „Корен кључа, налиचे равнотежје“ (1999). Бакић је добитник више књижевних признања и сталан је члан Жирија за доделу престижне ђесничке награде „Васко Поја“.

потоне. Песник, такође, инсистира на могућностима различитог читања стихова, као и на игри речима, што резултира разгаљујућим исходом. Коначна есенција танке је у песмама које се свде на набрајање имена ствари или ветрова и представљају крајњи минимализам у изражавању и ширину у значењима.

Свеопште прожимање култура често доводи до измештања, из једне у другу средину, из прошлости у садашњост, уметничких модела. Уосталом, и сам маг речи, Борхес, истраживао је поетско наслеђе Далеког Истока. Упркос противљењима чувара традиција, овакви поступци могу изнедрити вредна дела, оплеменили средину која их је преузела, отворити нови угао гледања, све, наравно, под условом да транспоноване није механичко. Овде представљене књиге доказ су да се хаику и танке могу успешно писати, урањати у наше просторе и време. Потребно је имати храбрости, дисциплине и надахнућа, па ће и резултат бити ваљан, а мале песме Душана Видаковића су, свакако, потврда оваквог става.

In Memoriam

Милан Трипковић

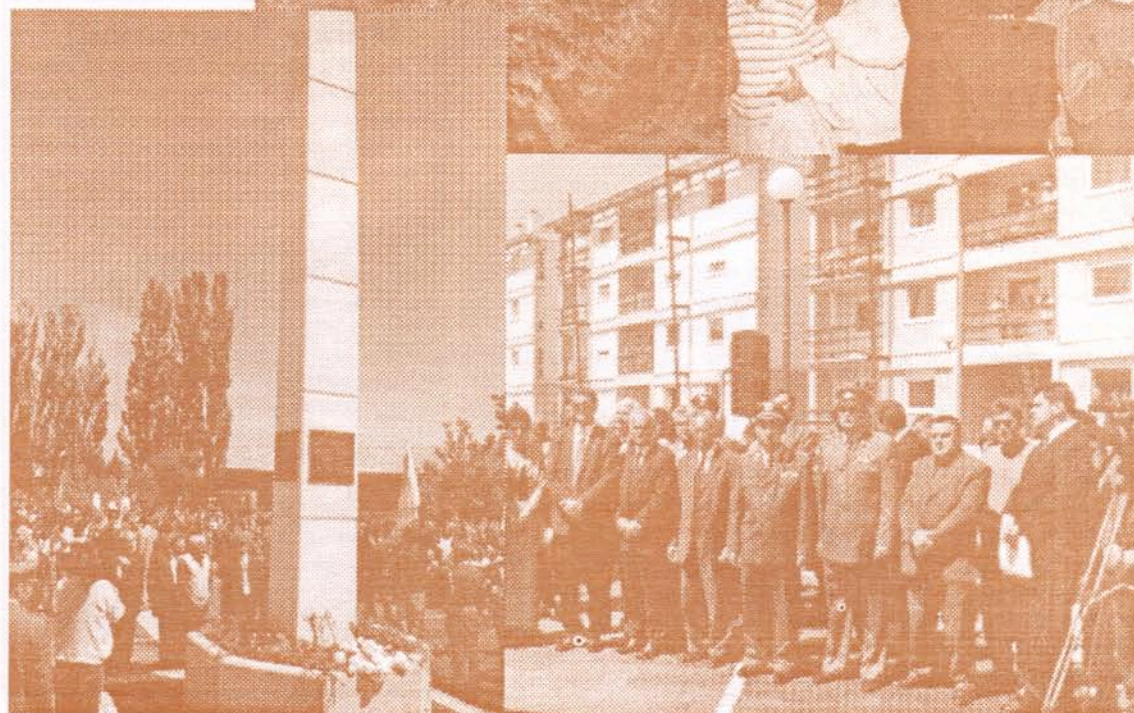
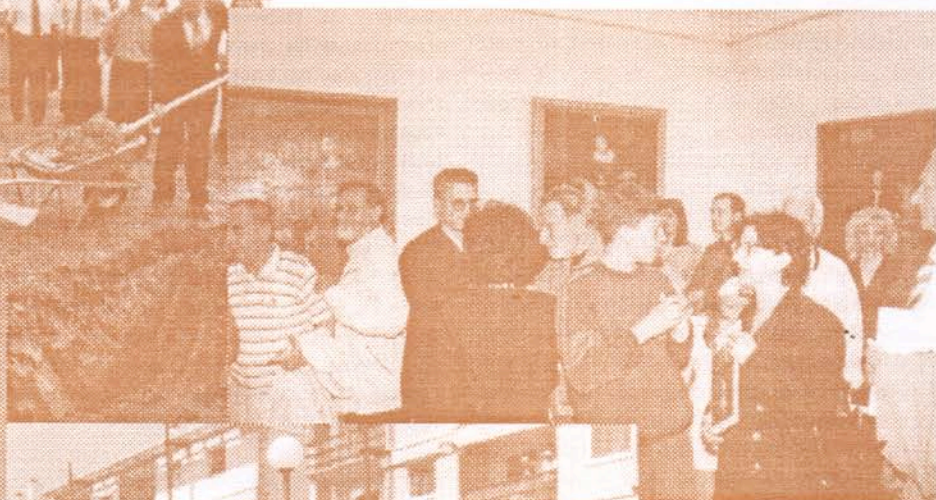
У Ваљевоу је изненада 16. августа у 65. години живота преминуо магистар историје Милан Трипковић. Памтиће га највише многобројне генерације ваљевских гимназијалаца у које је на најбољи начин усађивао љубав и интересовање за прошлост. Професор Милан је био од оних, ни до данас не баш многобројних Ваљеваца, који су подсећали и упућивали на потребу брижљивог чувања, негованја и даљег истраживања културно-историјског наслеђа нашег града и нашег краја.

Мр Милан Трипковић је највише живео у зову позива професора, водећи и, можда најуспешнију, историјску секцију у дугој традицији Ваљевске гимназије. Оставио је дубок траг и као стручњак у некадашњем Просветно-педагошком заноду а, извесно време, и као руководилац Народног музеја и Историјског архива Ваљева.

Националну, поготово завичајну историографију, Милан Трипковић је задужио мноштвом драгоценних књига, научних радова, студија, чланака, расправа и фелтона.

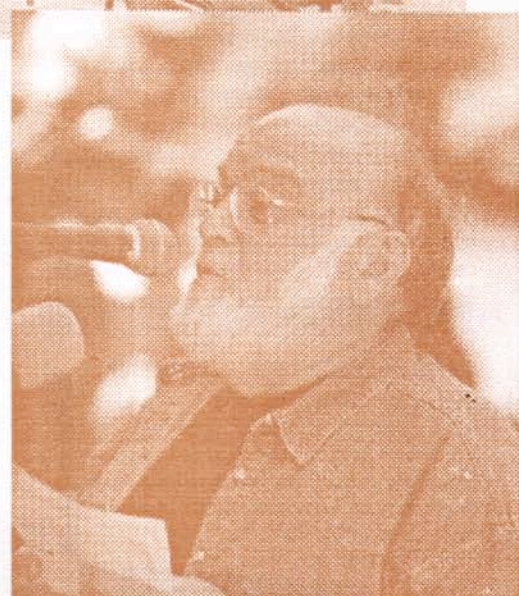
Смрт га је затекла при завршетку рада на једној од својих капиталних студија, докторској дисертацији на тему: „Ваљево 1903-1918“.

Ваљево ОД

10 Вечери

Фотографије Верољуба Појовића

ЈУБИЛЕЈ ПИВА СА ИЗВОРА

Прва бурад напуњена су пивом у малој „ручној“ пивари ваљевског трговца Димитрија Митровића, 1860. године. У зградама преправљеним, или у ту намену израђеним, налазили су се казани са отвореним ложиштима. Поред њих, у другим просторијама стајале су дрвене каце за одлеживање. У одвојеној радионици пиво се точило у бурад и одатле развозило коњским запрегама по кафанама ваљевске чаршије и околним местима... Долазак Јозефа Ајхингера, квалификованог пивара из Баварске, који је Митровићу био ортак до 1874, био је пресудан за побољшање и производњу квалитетног пива. Као имућан човек, након раскидања ортаклука, Ајхингер подиже сопствену пивару на „Илици“, испод Митровића брда, наомак леве обале Колубаре...

— Од прве занатске радионице у полутурској вароши, Ваљевска пивара већ четрнаест деценија успева да достојно одржи континуитет производње и осигура место међу dobrим домаћим пиварима — каже Селимир Манојловић, садашњи директор. Ја лично и сви запослени у Пивари смо јако поносни на овај јубилеј. Изузетно је осећање да сте на челу једног од најстаријих колектива у западној Србији. Свесни смо тога да смо део екипе

која је годинама стварала све квалитетније пиво. Пивара је данас, као и седамдесетих година, просечна по капацитетима, опремљености и количини производње међу петнаестак пивара у Југославији. Годишња производња је између 60 и 80 милиона боца пива од пола литра, као и додатних десетак посто у бурадима. Истина, у последњих десетак година у развој и модернизацију капацитета пиваре мало је улагано. Уколико се не буде томе посветило више пажње, прети опасност да производња стане. Изналазе се могућности да се осавремени технологија, незнатно повећају капацитети сходно потребама тржишта, како би производили врсте пива која дуже трају, ради конкурентности на европском тржишту.

ТГ — За одржавање на тржишту неопходан је производ доброг квалитета! Квалитетно пиво захтева добре сировине. Шта Ваљевска пивара чини у обезбеђењу основних улазних компоненти?

— Схватили смо да ћемо једино бити сигурни ако учествујемо од почетка у ланцу репродукције и сарађујемо са онима који се баве производњом основних сировина. Уз то, имамо и конкурентску предност коришћења природне изворске воде као једне од сировина.

ТГ — Поред тога, предузеће мора водити рачуна о стручним кадровима, као предуслову за технолошки развој?

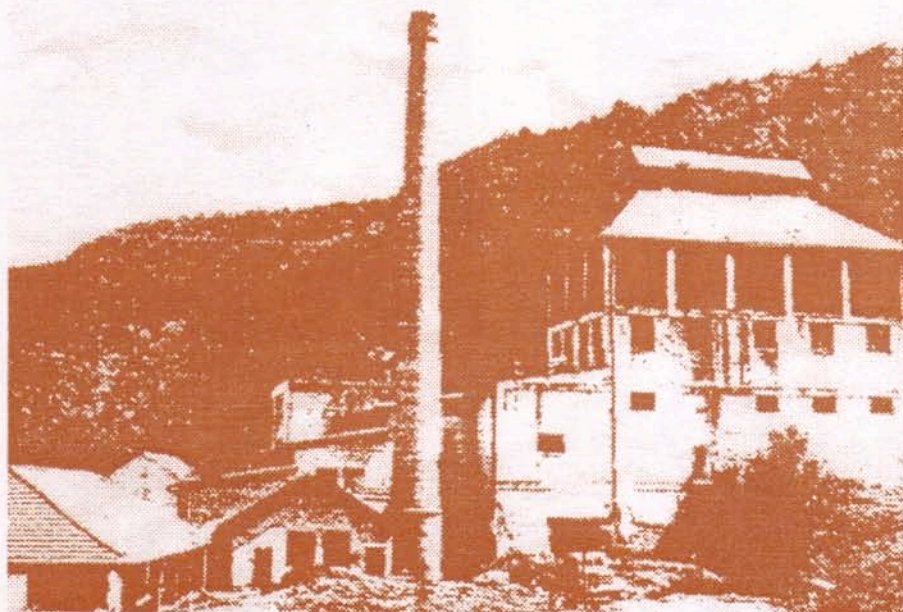
— Скоро на сваких десет запослених имамо и једног високообразованог стручњака. Треба истаћи реткост да 70 одсто запослених има средњу стручну спрему. Ових дана примамо још десетак факултетски образованих кадрова. Циљ нам је да што више освежимо колектив.

ТГ — Шта је задатак садашњег руководства Ваљевске пиваре у обезбеђењу останка у тржишној утакмици?

— Уз решавање нагомиланих, пре свих, финансијских проблема из ранијих година, ми апсолутно морамо најпре измирити обавезе према повериоцима, технолошки омогућити квалитет пива у континуитету, што нам то у неком ранијем периоду није полазило „за руком“, а потом и развити могућности за производњу врста пива које дуже трају. На тај начин моћи ћемо да останемо у тржишној утакмици и будемо конкурентни на европском и другим тржиштима. Уз све ово не можемо занемарити стандард запослених што је велики мотив да се добро ради и зарађује.

У години јубилеја, 140 година од оснивања Ваљевске пиваре, овај колектив, један од најстаријих у Србији, достојно ће са Ваљевцима то обележити, за септембарске свечаности. Као залог добре сарадње суграђанима поклањамо генерално спонзорство Тешњарских вечери.

Зорица Веснић-Митровић

Пивара пекаж

САЊА И БАЛКАНИКА

електронске удараљке.

Идеја композитора Александра Сање Илића је била да се покаже оно наше световно у нераскидивој вези са духовним али у исто време и да се укаже на чињеницу да нисмо сами и да нас има доста различитих на релативно малом простору Балкана. Можемо ли разлике, које су наша неминовност, да усмеримо ка једној заједничкој идеји за нови миленијум – мир и благодатање. Саслушајмо музику других да би и наша била саслушана.

Пројекат „БАЛКАН 2000“ је окупио талентоване, младе и школоване људе који свирају разне и врло интересантне етно инструменте. Пошто је музика компонована, ови инструменти уз посебну интерпретацију извођача, добијају посебан звук и третман. Музика је инспирисана духовношћу Србије и Балкана, оптимизмом и лепршавошћу фолклора. И ако третирана као модеран пројекат аутор покушава да музиком створи атмосферу времена које је далеко иза нас и да свака нумера код слушаоца ствара атмосферу и слике догађања. Складност музицирања и разноврсност инструментаријума је дала композитору идеју да групу музичара назове Балканика и да на челу са својим инструментом – клавиrom поведе групу на музицирање кроз разне концертне сале код нас и у иностранству.

Пројектом „БАЛКАН 2000“ се указује на чињеницу да у Србији постоји музика која

је другачија од оне која се обично рекламира и да постоје музичари који се етно наслеђем баве на другачији начин него естрада. У групи Балканика су већином врло млади људи који нису подлегли кичу и на квалитетан и модеран начин се баве музиком. Доказ да труд није био узалудан су и прва места на многим топ листама рок и поп музике, учествовање у емисијама озбиљне музике, концерти на духовним свечаностима и награда за најбољи етно пројекат ове године.

Оркестар Балканика је обучен у специјално дизајнирану одећу креатора Емилије Ковачевић тако да музика, чији је основ етно наслеђе Србије и Балкана, са костимом, добрим светлом и старим народним инструментима даје потпуно доживљај времена које је иза нас у атмосфери, а у звуку са новим и модерним инструментима – доживљај времена које тек долази. Добро урађеном инсценирањем добија се доживљај спектакуларне мултимедијалне представе.

На фестивалу у Маробору 25. Јуна у Атељеу 212 у Београду, 29. Јуна, публика је бурним овацијама и скандирањем поздравила овај програм и Балканику. Управо се спрема велики концерт у Сава центру за 5000 посетилаца.

Наступ на отварању Тешњарских вечери са хором „Абрашевић“ биће, без сумње, леп и важан детаљ уписан у летопис „Сање и Балканике“.

На свечаном отварању Тешњарских вечери синоћ на Летњој позорници наступила етно-музичка група „Сања и Балканика“. Њен први наступ на отвореном простору био је, показало се, с пуно добрих разлога ојачан Мешовитим омладинским хором „Абрашевић“, који се изванредно показао и у овој прилици, под руководством професора Драгана Васиљевића.

Програм са истоименог албума „Балкан 2000“ је компонован као музички израз који налази инспирацију у духовној и световној музици Балкана кроз мелос, хармонију и музичке инструменте нашег поднебља као што су: фрула, кавал, уд, саз, гусле, гоч, гајде, ђумбаш... а у комбинацији са клавиrom и солистом – аутором овог пројекта Сањом Илићем, који свира и дигиталне

„АБРАШЕВИЋ“ У ФРАНЦУСКОЈ

Овогодишња летња турнеја по Француској подсећа на најбоље дане фолклориста Абрашевића. После вишегодишњег одсуства са међународне сцене, ево нове, сјајне генерације играча и музичара који су у стању да задиве свет. А на пет међународних фолклорних фестивала на југу и југозападу Француске био је заиста читав свет – 15-так репрезентативних ансамбала са свих континената.

Рекло би се, не без мноштва убедљивих доказа и сведочења, да су Ваљевци били миљеници публике свугде где су наступили на турнеји дугој 24 дана и 3.000 километара – од Миоса, преко Монгиона, до Анели ле Пена крај Пиринеја, у околини Бордоа и Тулуза... Вођа пута **Веселко Белушевић** каже да ниједан концерт није прошао без неколико бисева и да су се млади Ваљевци показали као прави амбасадори свога града и своје земље. Много лепих речи о свом ансамблу, чија је просечна старост само 19 година, после турнеје изговорио је уметнички руководиоца **Зоран Параментић**, наглашавајући без лажне скромности, да од 19 наступа са исто толико кореографија ни један није био испод нивоа који Абрашевић гради деценијама.

– Било је напорно али и више него лепо и узбудљиво, приповедају у име 60 чланова играчког ансамбла и десеточланог оркестра **Аца Гавриловић**, шеф оркестра и **Катарица Богутовић** чије су солистичке деонице у играма с југа Србије биле на мети многобројних фоторепортера.

Наравно, нису изостали позиви за будућа гостовања на француским фестивалима фолклора, као и у земљама са чијим су ансамблима ове године наступали. У међувремену, ова генерација ће бити још зрелија, уигранија и допуњена новим младим фолклористима ваљевског Абрашевића. Сви заједно добри као некад а можда и бољи него икад.

Љ. К.

ГАЗДА МИЛОШЕВА РАДЊА

Деветнест век је са собом Србији донео убрзану модернизацију. Скоро преко ноћи многе дојучерашње орјенталне касабе добијају нови изглед. Број становника се повећава, трасирају се нове улице дуж којих ничу модерне грађевине. Ове промене условљавају и низ других новина, које са собом носе и појаву нових занимања. У пописима становништва, поред старих професија попут сараџа, опанџара, абације, ћурчије..., јављају се и професори, рентијери, штампари, апотекари, али и *проситијуисти*. Ово занимање, некада проскрибовано и законским забранама гурнуто у илегалу, у Србији је легализовано почетком 1881. године. Природним током ствари, ова новина није могла да заобиђе ни варош на обалама Колубаре. Непосредно по усвајању нових законских прописа и неке од ваљевских кафана, иза чијих фирми су се већ скривале јавне куће, легализовале су своју делатност. Ни најбрижљивији локални хроничари нису могли да забележе све радње ове врсте, које су, самостално или у склопу кафана, краће или дуже време, радиле у Ваљеву. Имена неких од њих су ипак остала позната: *Ђуниски вис* Марка Црногорца, *Ђирина Пурића кафана* у Градцу, *Радикал*, *Јабланица* и *Оријент* у Тешњару, *Ђиновчева кафана* Боре и Зоре Стокановић, *Балкан*, *Шумајтовац*, *Банат*, *Тојица* у Витковића улици, чувена злокућанска *Бела лађа* Боре мумџије, *Ракића кућа*... Поред ових радњи, које знамо по њиховим називима, једна од најстаријих, ако не и најстарија легална јавних кућа у Ваљеву, у архивској грађи је остала забележена само као радња Милоша Нешковића, "*обављача проситијуистичких услуга*".

Газда Милошев локал се налазио највероватније негде у

Злокућанима, недалеко од капије која је водила ка Дабића имању. И ако на периферији, он није могао бити много удаљен од урбаног језгра вароши, која је те 1895. године, са све сеоским залеђем припојеном градском атару, бројала једва око 7000 становника, и чије се ушорено језгро, изван кога су се налазиле раштркане куће уклопљене у руралну средину, могло прећи пешке за неколико минута бржег хода.

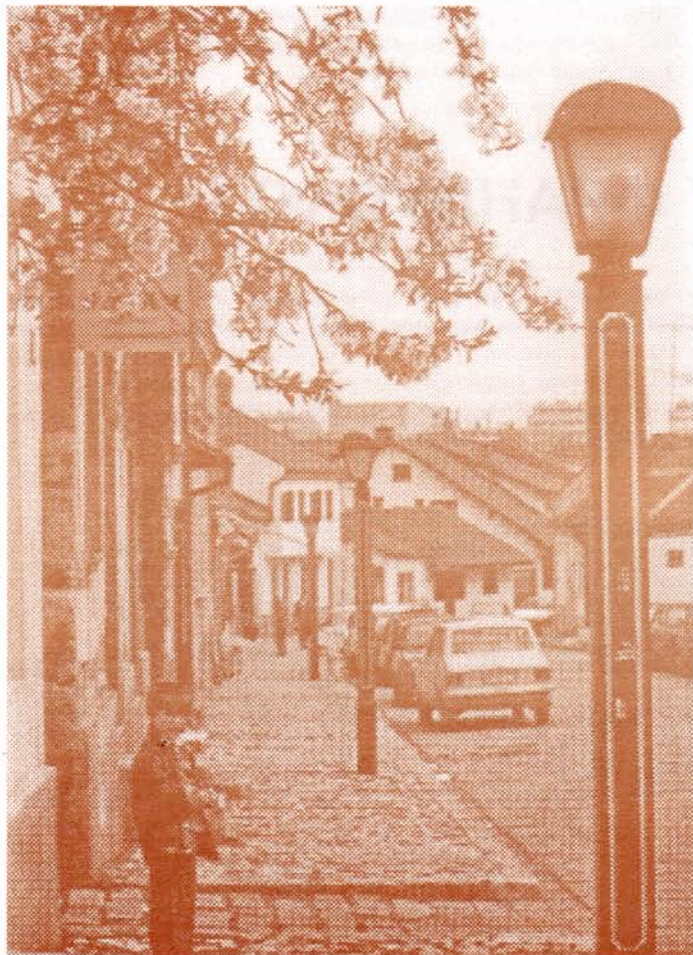
У ову јавну кућу се није могло ући директно са сокака. Висока ограда, са масивном капијом, скривала је од очију обичних радозналаца авлију у којој се налазило неколико објеката који су припадали кући за забаву. Капијске кључеве је држао момак Ђорђе, тридесетогодишњи неписмени дошљак из ужичког краја. Он је био газдин слуга, а поред уобичајених помоћних послова окаснелим гостима је откључавао капију, очекујући, па и директно тражећи, за то заслужени бакшиш. Највећу просторију у радњи за проститутску делатност особље је називало звучним именом *велики салон*. Салон је био централни део јавне куће, место где су посетиоци долазили на почетку вечери, или доцније, после пола ноћи, већ понапити у другим кафанама у којима су дочекали фајронт. Ту су могли да се провеселе или опусте уз пиће, музику и мезе. За разлику од услуга обичних кафана овде је посебну атмосферу пружало пригушено осветљење и, наравно, проститутке, *девојке*. У радњи ваљевског проститута Милоша о расположењу гостију се бринула седамнаестогодишња неписмена сељанчица, из тамнавског села Јабучја, Милка Давидовић, са колегиницама Мициком, Даном и другима. Сходно свом расположењу, посетиоци су из забаву из салона могли да замене другим видом забаве који се одвијао у собама девојака.

Собе су се налазиле изван објекта у ком је био салон, у посебној згради у дну авлије. Биле су веома скромно намештене. У соби Милке Давидовић се налазио, сто на који се остављала гардероба, наткасна са лампом која је, угуљена, остајала да гори током посете госта, као и плакар за девојачке ствари. Наравно, ту је био и кревет, и то не један већ два, јер су у слободно време у соби боравиле две девојке, стим што су се, током радног дана, тачније радне вечери, смењивале, комбинујући боравак у соби и салону. Пракса је била да ако неки гост остане и да заночи у соби са својом домаћицом, да их њена цимерка не узнемирава до зоре.

У газда Милошеву радњу су долазили различити гости. Њен стални посетилац је био средњовечни слуга баштовански из Ваљева, Ненаду Јанковићу, звани Бео Кутлачић. Ту је, у ситне сате, после фајронта у обичним кафанама, долази и млађе весело друштво, а међу њима и Јефта Драшковић, двадесетогодишњи бивши келнер, пореклом из Никшића, чест гост код своје родбине у Ваљеву. Био је без сталног запослења, што га је по општем убеђењу, али и правним схватањима тога времена, чинило сумњивим, али не толико сумњив да га газда Милош не пушта у своју радњу, где је био добро познат особљу.

Сам газда Милош је био неписмен човек, са свешћу и страхом да је одговоран за личну безбедност и безбедност имовине својих гостију, али, истовремено је био спреман да искористи сваку Смутну ситуацију и да за себе извуче додатну корист. А таквих ситуација је у локалу те врсте било на претек.

Владимир Кривошејев

*Наталија Натија Јовановић, рођена Љотић.
Слика из 19. века у фотографском амплеу
Милана Јовановића, дворског фотографа*

ТЕШЊАРСКЕ ОФИЦИРКЕ

вала добре кадрове. Један Тешњарац, питомац ове школе, био руководиоц складишта отровних гасова у некој пећини у Словенији у рату 1941. године и Трговина Раде Милутиновића налазила се у Бирчаниној број 14. Ту је својевремено била кафана Перише Ранковића, својевремено ткача. Касније је кафану купио Михаило Пиргић. Ту је закупац дуже време био берберин Миша Богдановић. Локал је срушен и на истом месту подигнут нови.

Чувени политичар Светозар Поповић, удао је своју сестричину Десанку Јеротијевић за Добросаву Ђорђевића, сина трговца и кафеције Стевана Ђорђевића. Стеван је прво држао кафану у Грацу, затим је држао у Тешњару кафану „Илија Бирчанин“, а на крају је престао да води кафански посао, па се окренуо трговини. Купио је локал у улици Бирчаниној број 40 и подигао на два спрата велики магацин, највећи тада у Ваљеву. Имао је велико имање у Попарама, где је држао стоку, клао и продавао месо и печење у кафани, а производио је и поврће за пијацу.

Ћерка Љубе Кораћа, ћурчије из Тешњара, удала се за Милића Мијатовића, пешадијског поручника. Она је рођена сестра Милоша Кораћа, трговца, јединог Ваљевца који је живео пуних сто година!

Две рођене сестре, ћерке среског начелника Мирка Срећковића, удале су се за официре. Даринка, учитељица, удала се за Петра Богичевића, пешадијског поручника, чији је отац Љубомир, тежак из Ваљева. Мица, рођена сестра Даринке Срећковић, удала се за капетана прве класе Војислава Арсенијевића, интенданта друге класе. Породица Богичевић становала је у Тешњару, у Бобовчевој и у Улици кнеза Јовице, обе куће су у Тешњару.

Љубица, ћерка тешњарског трговца Милована Поповића, удала се за поручника Михаила Давидовића.

Милка, ћерка Полексије и Ненада Перића, званичника окружног суда у Ваљеву, удала се за Јована – Јана Урбана, официра, музичара на служби у

Ваљеву, Вршцу, где је био управник подофицерске школе музичког смера, и у Осијеку. Урбан је био одличан композитор и многе његове композиције које нису у ратовима изгубљене, чувају се у музичком архиву гарде у Београду. Урбан је учествовао у ратовима од 1912. до 1918. године. Написао је музику за драмат „Прокоп“, за који је текст написао професор Живко Романовић, за време окупације од 1915. до 1918. године директор Ваљевске гимназије. Драмат „Прокоп“ прво је приказан у Народном позоришту у Београду, а касније су га приказали у Ваљеву ученици Ваљевске гимназије. Један стари Ваљевац, добар пријатељ Урбанов и још бољи познавалац његових навика, рекао је: „Урбан је нежност чешке душе умео да споји са менталитетом ваљевских мераклија и поштовалаца добре музике, првенствено кафанске“.

Капетан друге класе Боривоје Јовановић, на основу одобрења надлежне војне команде број 14, од 23. маја 1914. године, венчао се са Наталијом, ћерком Петра Љотића, бившег среског начелника. Јовановићи су живели у Ваљеву у Улици кнеза Јовице број 14, где и данас живе њихови потомци. Боривоје Јовановић је погинуо у самом почетку првог светског рата, а 4. децембра 1915. године, као посмрче, родила се њихова ћерка Олга, коју су звали Лолица. Лолица је завршила филозофију и била професорка Ваљевске гимназије. Била је удата за професора Јордана Пантића, с којим је родила два сина. Боривоје је етнолог у Ваљвском музеју и у браку са Милом Пантелић има ћерку Наталију. Други син Јован је академски сликар, магистар, и ради у Народном музеју у Београду. Ожењен је, има ћерку која се зове Олга.

И касније, после Првог и Другог светског рата, удавале су се Тешњарке за официре, подофицире, воднике (раније капларе) и војнике. Било је случајева да им мужеви постану генерали, а оне су од чаршије назване „генералице“.

Својевремено је удаја за официра била лепа прилика да се добро удоми девојка, без обзира из какве куће долазила: трговачке, занатлијске, кафецијске, официрске, чиновничке... Сигурна и добра плата, посиљни (који служи официра, али каткада ради и кућне послове), добри услови за школовање деце, све је то утицало да се девојка радо уда за официра.

Један од услова за одобрење да се официр са неком особом може оженити, било је уплаћивање такозване кауције, како се звала сума новца која се мора уплатити за штедњу као гаранција за бољи живот. Колико је девојка изгубило такву шансу, јер родитељи нису били у могућности да уплате потребну суму новца. Све је било регулисано законом о женидби официра, подофицира каплара и редова од 24. децембра 1901. године. Кауција није била мала, мењала се временом како се мењала и вредност новца, али је увек било оних који нису могли да је плате. Укупно се до 1914. године 65 девојака удало за официре, али су склопљена 64 таква брака, јер се један официр два пута женио.

Љубица, ћерка тешњарског трговца Раде милутиновића, удала се за артиљеријског капетана Владимира Лукића, који је војну каријеру завршио као генерал. Владимир је био управник фабрике „Обилићево“ у Крушевцу и као ваљевски зет помогао многим Тешњарцима да се приме на учење посла који је „Обилићево“ радило. Била је то војна индустрија која је да-

ПЕТАК, 18и АВГУСТ

20.00 Галерија Народног музеја

„ЛИКОВНА ПАНОРАМА АПАТИНА“

Изложбу отварају:

др Живорад Смиљанић и проф. Бошко Ђорђевић

21.00 Лейпна њозорица

ОТВАРАЊЕ XIV ТЕШЊАРСКИХ ВЕЧЕРИ „ЗВУЦИ ОД ИСКОНА“

Концерт групе „Балканика“ и Мешовитог омладинског хора „Абрашевић“

Аутор: Александар Сања Илић

Хоровођа: Драган Васиљевић

22.22 Галерија „34“

„АПАТИН И ОКОЛИНА“

Изложба фотографија Јована Лакатоша и пројекција слајдова „Флора и фауна света“

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Ј. С. Поповић „ПОКОНДИРЕНА ТИКВА“

Представа АП „Абрашевић“

Режија: Миодраг Гајић

СУБОТА, 19и АВГУСТ

12.00 Сала СО Ваљево

Сусрет привредника Апатина и Ваљева

18.00 Ресџоран „Ловачки дом“

Туристичка презентација Апатина уз звуке „Дунавских бисера“

20.00 Галерија „Уметност“ у Тешњуру

Изложба етнолошких предмета од вуне и коња „Синорт“ Пожаревац

21.00 Лейпна њозорица

„АПАТИНСКИ БИСЕРИ“

Колажни програм КУД „Дунав“ Апатин и КУД „Крушик“ Ваљево

Уредник: Милан Бурсаћ

22.22 Галерија „34“

„КЊИЖЕВНА ПАНОРАМА АПАТИНА“

Издаваштво и часопис „Истер“

Гости: Зоран Мандић, Душан Радивојевић, Душан Гладић

НЕДЕЉА, 20и АВГУСТ

21.00 Лейпна њозорица

„ЦЕЗ И МОДА“

Концерт секстета Лазара Тошића

Вокални солиста: Владана Марковић

Ревија модела Конфекције „Узор“

Креатор: Аида Новосел

22.22 Галерија „34“

„ПРАВОСЛАВНА УМЕТНОСТ“

Друштво „Хиландар“ поводом 2000 година хришћанства

Говори: Душан Новаковић, иконописац

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Песничко вече Милована Данојлића

ПОНЕДЕЉАК, 21и АВГУСТ

21.00 Лейпна њозорица

„НЕЗАБОРАВНЕ ПЕСМЕ“

Концерт свегрина у интерпретацији Мешовитог омладинског хора

„Абрашевић“ уз пратњу квартета Лазара Аврамовића

22.22 Галерија „34“

„УЖИЧКО-ВАЉЕВСКА МИТРОПОЛИЈА 1739-1804“

Представљање студије мр Недељка Радосављевића и 34-ог броја

„Гласника“ Историјског архива Ваљево

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

„ВАЉЕВСКИ РОМАН“

Изложба издања и књижевне вече ваљевских романописаца

УТОРАК, 22и август

18.00 Трџ Живојина Мишића

Ваљевско-шаховска симултанка

21.00 Лейпна њозорица

„ПЕНУШАВИ КОЛОПЛЕТ“

Концерт Фолклорног ансамбла „Абрашевић“ и представљање генералног спонзора Тешњарских вечери, „Пиваре Ваљево“, уз дегустаију пива

22.22 Галерија „34“

„КОДОВИ СЛОВЕНСКИХ КУЛТУРА“

О часопису говоре главни уредник Дејан Ајдичић и др Александар Лома

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Гордан Мухић: „СИРОТИ МАЛИ ХРЧКИ“

Представа Позоришта „Мала сцена“

Режија: Мирослав Трифуновић

СРЕДА, 23и август

19.00 Трџ кнеџиње Љубице

Представа за децу „ЛУТКОПУТ“

Луткар Горан Баланчевић и Наташа Тодовић, балерина

20.00 Карађорђева-Вука Караџића-Тешињар-Лейпна њозорица-„Теславизија“

„ТРИ ИМЕНА СА ТРАДИЦИЈОМ“

Променада олдтајмера

Уз „ГРАНД“ пиво за мајсторе

и „МОДРИЧА“ уље за моторе

23.00 Лейпна њозорица

„ИСКЉУЧИМО РОК“

Концерт групе „Orthodox Celts“

ВЕЧЕ СРПСКЕ ДАЛМАЦИЈЕ

22.22 Галерија „34“

„ЗОРА“ ДАНАС

О издањима ове куће говоре уредник: Никола Церовац, историчар др Вељко Ђурић, Сава Кристиа, Здравко Крстаковић и Милош Кордић, књижевници

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Славомир Мрожек „ЕМИГРАНТИ“

Играју: Јово Максић и Драган Колупија

Режија: Предраг Бајчетић и Јовица Павић

Тачно у њоноћ, Ресџоран Јефимија

„ЧАРОЛИЈЕ ДАЛМАТИНСКЕ ТРПЕЗЕ“

уз дуо гитара „Далмос“: Валериј Штрбац и Љубомир Томић

Продајна изложба: букара, тканица и опанака

ТЕШЊАРСКИХ ВЕЧЕРИ

ЧЕТВРТАК, 24. август

18.00 Трџ кнеџиње Љубице

СТУДИО „М“ ПРЕДСТАВЉА ВАМ

Дечија модна ревија

20.00 Лейџа Ђозорница

„КОЛАЖ-ОМАЖ“

Шаролики дечји програм

Гост: Маријана Вићентијевић, глумица

22.22 Галерија „34“

„СРПСКА ПОСНА ЈЕЛА“

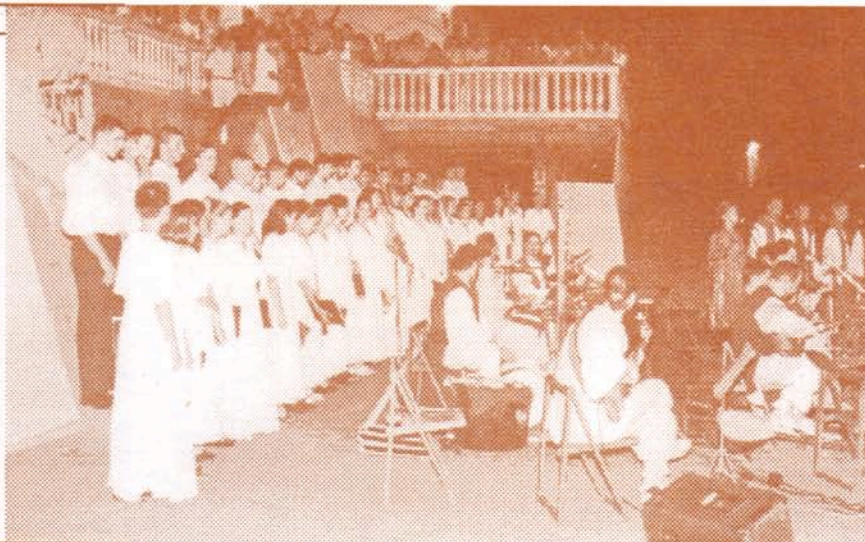
Домаћин: мр Драгомир Антонић, етнолог

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Мир Јам: „РАЊЕНИ ОРАО“

савез драмских уметника Војводине

Режија: Иван Церовић

ПЕТАК, 25. август

20.25 Тешњар

„ПРВИХ ПЕТ ГОДИНА“

Вече путничке агенције „Национал“

21.00 Лейџа Ђозорница

„МУЗИЧКИ СПОМЕНАР ТОМЕ ЗДРАВКОВИЋА“

Велики градски оркестар и солисти „Абрашевића“

Директор: Милољуб Филиповић

Уз концерт се додељују награде Тешњарских вечери

22.22 Галерија „34“

„ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ - КРАЉ И КЛАУН“

Говори аутор монографије Милосав Буца Мирковић

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Христо Бојчев: „ПУКОВНИК ПТИЦА“

Представа групе „ПАД“ - Нови Бечеј

Режија: Милош Латинковић

СУБОТА, 26. август

21.00 Лейџа Ђозорница

„МУСИЦА ЛАТИНА“

Концерт „АБВ бенда“ и музикалних гостију

Праве звуке од Рио Гранде до Кејп Хорна

Пробрали Воја Милутиновић и Лазар Аврамовић

23.00 Трџ кнеџиње Љубице

Максим Горки: „НА ДНУ“

Представа АП „Абрашевић“

Режија: Ненад Бојић

ПОКРОВИТЕЉ
ТЕШЊАРСКИХ ВЕЧЕРИ

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВАЉЕВО

ГЕНЕРАЛНИ СПОНЗОР

Ваљевска пивара

ФЕСТИВАЛСКИ ОДБОР

1. Борисав Радојичић - Извршни одбор Скупштине општине Ваљево
2. Душко Лазаревић - Општинска управа Ваљево
3. Лидија Ђурђевић - Општинска управа Ваљево
4. Миломир Милошевић - Туристичка организација општине Ваљево
5. Дана Продановић - Установа за културу младих „Омладински центар Ваљево“, секретар
6. Драган Јеремић - Установа за културу младих „Омладински центар Ваљево“
7. Бранко Лукић - Културно просветна заједница
8. Гојко Церовић - КУД „Абрашевић“ Ваљево
9. Михајло Михајловић - Дом културе Ваљево
10. Бориљко Панчић - Народни музеј Ваљево
11. Остоја Продановић - Матична библиотека „Љубомир Ненадовић“ Ваљево
12. Слободан Шевић - Фонд за пензијско-инвалидско осигурање, председник
13. Милена Поповић - Дирекција за изградњу и развој Колубарског округа
14. Александар Рајевац - Извршни одбор Скупштине општине Ваљево
15. Михајло Милутиновић - Одељење финансијске полиције
16. Љиљана Митровић - Општинска управа Ваљево
17. Горан Бојичић - Дом културе Ваљево

У историјама Дирекције фестивала, уз презентације Друштва „Хиландар“ и Агенције „Копијеџи“, представити се сликари Миодраг Ђировић, Миодраг Костић и савремени аутор Владо Савић.

Кинолошко друштво „Пеком - Грабовица“ организује изложбу паса свих раса у недељу, 20. августа у 18.00 код Дома културе.

У току Тешњарских вечери представити се ваљевски ђелари и ђивари. Све време пред историјама Друштва ђивара радиће ЕКО БАЗАР са продајом здраве хране, лековитог биља и зачина.

СУША У ПИЈАЧНОМ ОГЛЕДАЛУ

Милија Станојевић из Белошевица: – Паприка је, сине, лоша нема залива; боранија је исто издала – ко је мало залива има, набере по једно пет-шест кила; лука белог ипак има; црни је прилично изгорео; кромпира ко је рано посејо, има нешто, ко је касније, нема ништа; шаргарепа је лоша скроз; целера исто, ако заливамо, имамо мало и, ето...

Јели била нека гора година?

– Бога ми није, сине. Од ове ниједна није била гора. Ја не памтим, имам 66 година, не памтим да је 'вака била година. Стварно је лоше ове године, најгоре. Издало нас је поврће скроз. Мало имам кући те заливам, мало хидрофор и тако црпим са мотором, а овако нема ништа. Нема сине, Бога ми, лоша је година скроз.

Милена Крстић из Попучака: – Све производимо за тржиште, износимо уредно, сваки смо даном ту. Ове године смо се потрудили да заливамо докле је имало воде, али већ нестаје воде, отежано је заливање. Значи биљке ће морати да угину, хтеле не хтеле. Цене ће морати...

Шта је посебно лоше ове године родило?

– Све је лоше родило што није заливано, што је заливано, то се извукло. Нема, суша је ухватила. Кромпир је подбацио 70-ак посто, пасуљ можда и 90 посто, шаргарепа скоро да није ни ницала, и тако све од реда...

М. Чулић

СТАРИ АУТО – ПРАВИ АУТО

Следећи традицију Ваљева, града отвореног за цивилизацијске утицаје, у току је оснивање Удружења љубитеља старих моторних возила „Ветеран – Ваљево“.

Моторизација Ваљева један је од облика развоја града и формирања урбаног менталитета 20. века.

После Првог светског рата у град је стигао ујак чувеног Владе Гајдарова, г-дин Филиповић, на првом мотору. Породица Јулиуса Шмита је у Ваљево, 1925. године, имала Заступништво Форда и Доа за Ваљево и Шабац и личне шофере: грофа Адолфа, руског емигранта и Стојана Лакетића. Преправљени Доа био је први ваљевски аутобус који је, почев од 1926. године, саобраћао на линији Ваљево – Београд. „Превозно предузеће Јулиуса и Емила Шмита“ са седиштем у Ваљево, дозволом број 254 од 1937. године, стекло је право да може обављати редовни превоз путника моторним колима на линији Ваљево – Зворник и Ваљево – Београд. Олдтајмери су у ваздушну бању Дивчибаре почели да пристижу редовном аутобуском линијом Ваљево – Дивчибаре, давне 1936. године, са возачем и власником аутобуса Вељом Марковићем. Непосредно по завршетку Другог светског рата, „Крушник“ је почео производњу помоћних мотора за бицикле.

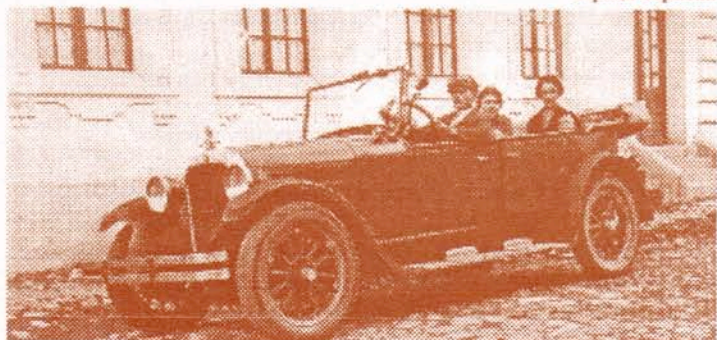
Документација о овим вредностима се чува у Историјском архиву Ваљева, док су многи примерци возила у власништву љубитеља старина. Жеља да се прошлост, садашњост и будућност споје смисленим и лепим, изражена је у организовању удружења „Ветеран – Ваљево“. Скраћено „Ве-ВА“, како рече Бранко Лукић.

Београд, Суботица и Нови Сад већ имају оваква удружења са „Програмским циљевима: уживање у одржавању и лаганој возњи, и дружење са сличнима у Југославији и околини“.

Нимало случајно, ваљевски љубитељи старих возила за своју промоцију изабрали су Тешњарске вечери, а пријатељи из других градова радо су прихватили позив на променаду кроз Ваљево. Дефиле „Олдтајмера“ одржаће се у среду, 23. августа и вратиће на наше улице аутомобиле са слика чуваних у ваљевском Архиву.

Ваљевцима је већ познат, управо са Тешњарских вечери „Први српски аутобус“ из 1939. године, власништво нашег земљака Бране Драгојевића. Вративши се са све аутобусом и госпођом Миром из Словачке и Мађарске, где су нас успешно представљали, Драгојевић је потврдио долазак на Тешњарске вечери и прихватио улогу једног од оснивача ваљевског Удружења.

Зорина Јеремич

ТГ ВЕСТИ • ТГ ВЕСТИ • ТГ ВЕСТИ

• Улица Вука Караџића пресвучена овог лета, са густим и окрепљујућим дрворедима дуж широких тротоара, показала је да и Ваљево има праве градске булеваре.

• За грб града Ваљева предлоге су Комисији и Жирију доставили Влада Милић, архитекта из Београда, Александар Пајвановић, професор ФПУ из Београда, Агенција ДАК (Иван Митић) и академски сликар Миодраг Ђирић из Ваљева. Одлука Жирија очекује се ове јесени.

• Дан и ноћ, шездесет сати, од петог у подне до осмог августа у 20 часова, трајала је борба ваљевских ватрогасаца са незапамћеном ватреном стихијом која је захватила преко хиљаду хектара ливала, пањњака, шума падиница Маљена, Тометиног поља. Линија одбране Дивчибара, да не „изгоре као шибица“ била је дуга десетак километара Риокеог виса. Метлицама и машинама са по двадесет литара воде на леђима добили су битку на неприступачним теренима против ватре. Скоро 400 пожара од почетка године гасила је ова храбра чета ватрогасаца што је такође незабележено.

ТЕШЊАРСКИ ГЛАСОГОВОРА

Издавачи

СО ВАЉЕВО

ТУРИСТИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ВАЉЕВО

Припрема

Редакција Радио-Ваљева

Уредници

Живорад Јанковић

Љиљана Кецојевић

Фотографије

Верољуб Поповић

Мирослав Јеремич

Златомир Марковић

фото-документација ИАВ

Тираж

1000

Штампа

Ваљевска штампарија

Издаје у дане Тешњарских вечери